

Ks. UMBERTO BENIGNI



ULTRAMONTANIZM



KRAKÓW 2019

www.ultramontes.pl

Ultramontanizm

KS. UMBERTO BENIGNI

Termin używany do określenia integralnego i aktywnego katolicyzmu, ponieważ uznaje za swoją duchową głowę papieża, który w odczuciu większej części Europy zamieszkuje za górami (*ultra montes*), tzn. za Alpami. Określenie "zaalpejski – *ultramontane*" jest w rzeczywistości względne: z rzymskiego albo włoskiego punktu widzenia, Francuzi, Niemcy oraz wszyscy ludzie mieszkający po północnej stronie Alp są ultramontanami i rzeczywiście techniczny język kościelny używa tego słowa dokładnie w tym znaczeniu. W średniowieczu, gdy wybrano papieża nie-Włocha mówiono o nim jako o *papa ultramontano*. W tym właśnie znaczeniu można bardzo często napotkać to słowo w dokumentach z trzynastego wieku; jednakże po przeniesieniu się papieży do Awinionu, wypadło ono z języka Kurii.

W całkowicie odmiennym znaczeniu słowo to ponownie weszło do użytku po wybuchu protestanckiej reformacji, która między innymi była triumfem opartego na politycznych podstawach kościelnego partykularyzmu, który był sformułowany w maksymie: *Cujus regio, ejus religio* (dosł. czyj kraj, tego religia). Pośród katolickich rządów i społeczności stopniowo rozwijała się analogiczna tendencja do traktowania papieża jako obcej potęgi; gallikanizm i wszystkie formy francuskiego i niemieckiego regalizmu wpłynęły na patrzenie na Stolicę Świętą jako na obcą potęgę, ponieważ znajdowała się ona poza alpejskimi granicami zarówno francuskiego królestwa jak i niemieckiego cesarstwa. Nazwę "ultramontanie" stosowali gallikanie do zwolenników rzymskich doktryn – zarówno tych, które dotyczyły monarchicznego charakteru władzy papieża w rządzeniu Kościołem jak też nieomylnego pontyfikalnego *Magisterium* – w takim zakresie w jakim te ostatnie uznawano za wyrzeczenie się "swobód gallikańskich" i faworyzowanie Głowy Kościoła zamieszkującej *ultra montes*. To użycie słowa niezupełnie było nowością; jako że już wcześniej za czasów Grzegorza VII (ur. ok. 1020 – um. 1085) przeciwnicy Henryka IV w Niemczech byli nazywani ultramontanami (*ultramontani*). W obu przypadkach określenie to miało być w zamierzeniu obraźliwym, lub przynajmniej miało oznaczać przypisywanie zerwania przez ultramontanina więzi z własnym księciem, lub ze swoim krajem, czy też ze swoim narodowym kościołem.

W osiemnastym wieku słowo to wróciło z Francji z powrotem do Niemiec, gdzie zostało zaadoptowane przez febronianistów, józefinistów i racjonalistów, którzy sami nazywali siebie katolikami, a *ultramontanami* określali oni teologów i wiernych przywiązanych do Stolicy Świętej. W ten sposób nabrało ono dużo szerszego znaczenia, stosując się do wszystkich rzymskich katolików godnych tej nazwy. Rewolucja przyjęła ten polemiczny termin od starego reżimu: "Państwo Boże", dawniej personifikowane w osobie księcia, teraz znalazło swoją personifikację w ludzie, stając się bardziej "Boże" niż kiedykolwiek, z chwilą gdy Państwo stawało się coraz bardziej świeckim i bezbożnym, i, zarówno co do zasady jak i praktyki, odrzucało jakiegokolwiek Boga innego niż ono samo. W obecności tej nowej formy starego państwowego kultu, "ultramontanin" jest przeciwnikiem ateistów, tak samo (jeżeli nawet nie bardziej) niż wierzący akatolicy – czego przykładem bismarkowski *Kulturkampf*, którego duszą byli raczej Narodowi Liberalowie niż ortodoksyjni protestanci. Tak więc termin ten zaczął być stosowany szczególnie w Niemczech od wczesnych dziesięcioleci dziewiętnastego wieku. W częstych konfliktach między Kościołem a Państwem zwolennicy wolności Kościoła i jego niezależności w stosunku do Państwa nazywani są ultramontanami. Sobór Watykański naturalnie wywołał pojawienie się w piśmiennictwie licznych ataków na ultramontanizm. Kiedy Centrum ukształtowało się jako partia polityczna dla wyróżnienia zostało nazwane partią ultramontańską. W kilka lat później do zwalczania Centrum i jednocześnie katolicyzmu jako całości pojawił się "Antyultramontański Reichsverband".

Jako że naszym głównym celem jest tutaj wykazanie czym jest ultramontanizm, to poza zakresem naszego zainteresowania leży objaśnianie katolickiej doktryny dotyczącej władzy Kościoła a w szczególności papieża, tak w zakresie duchowych jak i doczesnych spraw, zagadnienia te zostały przedstawione gdzie indziej pod właściwymi im hasłami. Wystarczy tutaj wskazać co nasi przeciwnicy rozumieją przez ultramontanizm. Zbyteczne byłoby pytać katolików czy ultramontanizm i katolicyzm są tym samym: w rzeczy samej, ci którzy zwalczają ultramontanizm faktycznie zwalczają katolicyzm, nawet gdy będą się oni odżegnywać od chęci przeciwstawiania się katolicyzmowi. Jednym ze świeżej daty przeciwników ultramontanizmu wśród katolików był ksiądz, profesor Franz Xaver Kraus, który powiedział ("Spektatorbrief", II, w artykule *Ultramontanismus* [w:] "Realencyclopädie für protestantische Theologie und Kirche", ed. 1908): "1. Ultramontaninem jest ten kto umieszcza ideę Kościoła ponad pojęciem religii; 2. ...kto zastępuje osobą papieża Kościół; 3. ...kto wierzy, że królestwo Boże jest z tego świata i że, jak to zapewniał średniowieczny kurializm, władza kluczy, nadana Piotrowi, zawiera również doczesną jurysdykcję; 4. ...kto wierzy, że religijne przeświadczenie może być narzucane lub łamane z pomocą siły materialnej; 5. ...kto jest

zawsze gotowy złożyć w ofierze władzy zewnętrznej naturalną naukę swojego własnego sumienia". Według definicji podanej w Leichtenberger, "Encyclopédie des sciences religieuses" (ed. 1882): "Charakter ultramontanizmu manifestuje się głównie w: 1) gorliwości z którą zwalcza każdy ruch niezależności w narodowych kościołach, 2) potępieniu które rezerwuje dla prac pisanych w obronie tej niezależności, 3) zaprzeczeniu praw Państwa w zagadnieniach dotyczących władzy, kościelnej administracji i kościelnej kontroli, 4) wytrwałości z jaką broni ogłoszenia dogmatu o nieomyślności papieża i z którą nieustannie zabiegał o odnowienie jego doczesnej władzy jako koniecznej gwarancji jego duchowej suwerenności".

Wojnę z ultramontanizmem można wyjaśnić nie jedynie jako zaprzeczenie przez jego przeciwników prawdziwej katolickiej doktryny dotyczącej władzy Kościoła i jego najwyższego władcy, ale także i to nawet bardziej, przez konsekwencje tej doktryny. Zupełnie fałszywe jest przypisywanie Kościołowi zarówno politycznych celów doczesnego zwierzchnictwa wśród narodów jak też pretensji papieża do samowolnego usuwania suwerenów oraz, że katolik musi, nawet w czysto świeckich sprawach, podporządkowywać swoje posłuszeństwo wobec własnego suwerena do tego które on jest winny papieżowi, że prawdziwą ojczyzną katolika jest Rzym, itd. Są to albo czyste wymysły albo złośliwe trawestacje. W żadnej mierze nie jest naukowe ani uczciwe przypisywanie do "ultramontanizmu" jakiejś konkretnej nauki jakiegoś teologa albo jakiejś szkoły z minionych czasów; lub też przywoływanie pewnych faktów ze średniowiecznej historii, które mogą być objaśnione przez szczególne warunki lub przez prawa które papieże posiadali w średniowieczu (na przykład, ich prawa w nadawaniu cesarskiej korony). Co do reszty, wystarcza aby uważnie śledzić, jedno po drugim, trwającą w ich dziennikach i książkach walkę aby być przekonanym, że ta wojna prowadzona przez racjonalistyczno-protestancko-modernistyczną koalicję przeciw "klerykalizmowi" lub "ultramontanizmowi" jest zasadniczo kierowana przeciw integralnemu katolicyzmowi – tj., przeciw papieskiemu, antyliberalnemu i kontrrewolucyjnemu katolicyzmowi. (1)

Ks. Umberto Benigni

The Catholic Encyclopedia, Volume XV.

Copyright © 1912 by Robert Appleton Company.

Online Edition Copyright © 2003 by K. Knight.

Z języka angielskiego tłumaczył Mirosław Salawa

Oryginał angielski został oparzony następującym pozwoleniem Władzy Duchownej:

*Nihil Obstat, October 1, 1912. Remy Lafort, S.T.D., Censor
Imprimatur. + John Cardinal Farley, Archbishop of New York*

Przypisy:

- (1) Por. 1) "Przegląd Lwowski", *Charakterystyka i historia niektórych wyrazów*. a) [Ultramontanin, ultramontanizm \(ultra montes\)](#). b) [Tradycja \(czyli podanie\)](#). c) [Wstecznik – Wstecznictwo](#). d) [Jezuita](#). e) [Reklama](#).
- 2) Ks. Zygmunt Golian, a) [Moderantyzm a ultramontanizm. \(Polemika ze "stańczykiem" Józefem Szujskim\)](#). b) [W odpowiedzi panu Mazurowi na jego broszurę pt. "Nasi ultramontanie"](#).
- 3) "Przegląd Katolicki", [Po co u nas mowa o ultramontanach?](#)
- 4) "Myśl Katolicka", a) [Dla katolików rzymskich integralnych](#). b) [Prawda integralna](#). c) [O katolików integralnych \(I\)](#). d) [O katolików integralnych \(II\)](#). e) [Po czym poznać liberała?](#) f) [O katolicyzm integralny](#).
- 5) Józef kardynał Hergenröther, a) [Rzekome błędy i sprzeczności Papieży](#). b) [Pontyfikat Grzegorza VII](#). c) [Pontyfikat Bonifacego VIII. Kościół i państwo. Władza papieska](#).
- 6) Ks. Antoni Tauer, [Gallikanizm. \(Gallikańskie swobody\)](#).
- 7) "Tygodnik Soborowy", a) [Biskupi wobec Soboru i Papieża](#). b) [Zamiary masonerii co do Soboru, Matriarchinie Soboru](#). c) [Nieomyślność papieska i niemiecka teologia](#). d) [Walka i Zwycięstwo](#).
- 8) a) [Mały katechizm o Syllabusie](#). b) [Mały katechizm o Nieomyślności Najwyższego Pasterza](#).
- 9) Henryk Hello, a) [Nowoczesne wolności w oświeceniu encyklik. Wolność sumienia – wolność wyznania – wolność prasy – wolność nauczania](#). b) [Syllabus w wieku XX](#).
- 10) Bp Władysław Krynicki, a) [Dzieje Kościoła powszechnego](#). b) [Sobór Watykański](#). c) [Zasady modernizmu](#).

(Przypisy i ilustracje od red **Ultra montes**).



([HTM](#))

© **Ultra montes** (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXIX, Kraków 2019